

Farsund byforening

Farsund kommune v/ planavdeling

Postboks 100

4552 Farsund

Klage på vedtak om rivningstillatelse for bolig gnr 1 bnr 633, Storgt 19, 4550 Farsund

Saksnr: BYGG-22/00195-2.

Fra kommunens egen vedtatte kulturminneplan kan man lese: *"Farsund har kulturminner og kulturmiljøer i et så stort omfang og med et så stort spenn i tid og typer at kommunen for lengst er plassert på Norgeskartet som en av landets viktigste kulturminnekommuner. Dette gir store muligheter, men setter også rammer for utviklingen. **I enda større grad enn i kommuner flest er det derfor påkrevd at Farsund kommune prioriterer ressurser og innsats på kulturminnefeltet.**"*

Dette er selvsagt overordnet og gjelder flere typer kulturminner, men bygningsmiljøet i sentrum er av særlig historisk verdi. Farsund sentrum har også nasjonal interesse i kraft av å være den siste trehusbyen som ble gjenoppbygd etter brann før loven om murtvang kom i 1904.

Byen har betegnelsen "Historisk by" i Riksantikvarens NB! register, som en av 75 byer/tettsteder i Norge. Riksantikvaren beskriver NB! registeret slik:

«NB!-registeret er en oversikt over byer og tettsteder i Norge med kulturmiljøer som har nasjonal interesse. Registeret omfatter 75 byer der sporene etter 1000 års byhistorie er kartfestet. De historiske byene og tettstedene opplever nå et omfattende utviklingspress som følge av den sterke urbaniseringen som preger dagens samfunnsutvikling. NB!-registeret angir områder hvor det må vises særlige hensyn i forbindelse med videre forvaltning og utvikling.» (Riksantikvaren).

Sveitserstilen dominerer bebyggelsen i de øvre delene av byen, mens murbebyggelsen i de nedre delene av byen domineres av Jugendstilen. Byen fremstår likevel som en trehusby, men er en annerledes sørlandsby på grunn av sitt stiluttrykk. Dette er kvaliteter som må tas vare på og forvaltes for fremtiden. Videre kan man lese i kommunens vedtatte kulturminneplan:

Strategier for vern (s 56):

- *Legge byggeskikkveilederen (2017) til grunn for forvaltningen av NB!-området i Farsund sentrum.*
- *Å bruke bestemmelsene i Plan- og bygningsloven aktivt for å motvirke at viktige kulturminner forfaller*

Strategier for forvaltning (s 56):

- *Bedre samarbeid på tvers av etater i kommunen og etablering av tverrsektorielt kulturminneteam*
- *Vurdere å opprette stilling som by-/kommuneantikvar for å koordinere det lokale kulturminnearbeidet og tilføre nødvendig kulturminnekompetanse til kommuneadministrasjonen*
- *Være en god eier og forvalter av egne kulturminner*
- *Effektiv, moderne og kunnskapsbasert forvaltning som til enhver tid har tilgang til oppdatert og digitalisert kunnskap*

Farsund byforening

Selv om kommunen gjennom planverk tar sikte på å se Farsund sentrums historiske kvaliteter i et helhetsperspektiv, oppleves det til stadighet at det punktreguleres for små stykker av gangen. Gjeldende reguleringsplan for bykjernen er snart 30 år gammel og har ikke fokus på bygninger som historiske elementer som en del av helheten i bykjernen.

Saksbehandler bekrefter at eiendommen ligger innenfor Riksantikvarens NB! område, byforeningen presiserer her hva som er vedtatt i egen plan og strategi for vern og forvaltning.

Det er ikke fra saksbehandlers side anført hvilke vurderinger som er gjort og hvilke momenter som gjør at kommunen *allikevel* faller ned på at rivning er det mest naturlige. I søknaden ble det argumentert med at huset var farlig, det er ikke adressert i selve vedtaket uten noen forklaring på hva som er endret fra søknadstidspunkt.

Ordfører er i Lister sitert (22 oktober) på at det ikke foreligger umiddelbare planer for eiendommen, det virker derfor underlig å rive før man i det hele tatt har en plan eller mulighetsanalyse. Det er en svakhet at det ikke foreligger en fullstendig parkeringsanalyse hvor man både ser på parkeringsmønstre, sesongvariasjoner og ikke minst foretar en innbyggerundersøkelse for å "ta tempen" på hvor skoen egentlig trykker.

Når man planlegger å rive en karakteristisk bygning, så bør det være et minstekrav at det finnes godt grunnlagsmateriale som faktisk kan underbygge et vedtak om rivning. Det opereres med at kommunen ønsker 250 nye parkeringsplasser, det er svært vanskelig å finne ut hvor dette tallet stammer fra og byforeningen kan ikke se at det er lagt en faglig parkeringsanalyse til grunn for estimatet.

Kommunen forplikter seg både gjennom *nasjonale føringer, kulturhistorisk ansvar og eget planverk* til å gjennomgå denne saken grundig, se byen under ett og starte et helhetlig arbeid for å integrere byens særpreg i den fremtidige utviklingen. Byforeningen kan heller ikke se at det ligger et politisk vedtak til grunn for rivning av bygget, eller mandat fra kommunestyret til å vedta dette. Det bør forventes at både administrasjon og politikere faktisk utreder saken etter egne vedtatte prinsipper før noen form for avgjørelse skal tas.

Det er synd at kommunen går i mot egne vedtatte planer og man bør stille spørsmål om en kulturminneplan faktisk brukes som et verktøy for å forvalte kulturhistorie, eller om det er en fin plan som settes til side når det er mest praktisk. Fag- og sektorplaner er ment å være et verktøy for å treffe gode beslutninger, vi oppfordrer nå både administrasjon og politikere til å tenke seg om hva de *egentlig* vil med Storgata 19. Rive først og planlegge etterpå har aldri vært en god løsning!

Et siste argument er kommunens dobbeltrolle når de har gitt seg selv tillatelse til å rive et historisk bygg. Dette er, så vidt byforeningen vet, gjort uten politisk vedtak og er en klar interessekonflikt. Kommunen har ingen tydelig strategi og det synes som at det er om å gjøre å rive bygget uten konkrete planer.

Storgaten 19 representerer sveitserstilen som stilart.

Sveitserstil var en populær arkitektonisk stilretning i Norge og en rekke andre land i siste halvdel av 1800-tallet. I Norge var stilen mest populær rundt 1840–1900. Sveitserstilen var i Norge et første forsøk på en mer «nasjonal» trestil.

Farsund byforening

Huset i Storgaten 19 er det nærmeste man kommer en europeisk villa i Farsund, som i perioden var et av mange forbilder. Villaen er frittliggende. Den er avgrenset av Storgaten i front og en stor hage på sidene og bak. Huset er et av byens mest detaljrike Sveitserhus.

Et av Farsunds (mange) kallenavn er Sveitserbyen Farsund. Navnet indikerer noe man er stolt av. En talsmann for denne byggemåten var også Eilert Sundt som snakket frem stilarten som noe særegent og spesielt. Det tok vare på den Norske arven, samtidig som det gav bedre folkehelse da økt takhøyde gav mere innslipp av dagslys.

Noen viktige særtrekk ved Sveitserstilen:

- Fremheving av byggematerialet og treets egenskaper, men ofte i form av utenpålagt listverk og tre-imiterende farger
- Detaljert dekor med løvsagutskjæringer
- Høy grunnmur og høye krysspostvinduer
- Stor takhøyde i rommene
- Store takutstikk som skulle beskytte de kunstferdige utskårne detaljene mot vær og vind
- Fremspringende gavler med løvsagarbeider eller annen dekor
- Glassverandaer, altaner, gavlkvister og et rikt dekorativt utvendig listverk
- Farget og mønstret glass, særlig i ytterdører og glassverandaer
- Konstruktive ledd som stolper, bjelker og sperrer ble fremhevet, ofte også fargemessig
- Ofte spir og tårn
- Etasjebånd
- Sveitserhus kan også ha preg av andre byggestiler som dragestil eller jugendstil

Vi slutter oss også til Fylkeskommunens sterke faglige begrunnelse her sitert fra Lister24:

«Vi er av den oppfatning at bygningen må beholdes, og en må se på om det finnes muligheter for å utvikle gateløpet med bevaring av bygningen og eiendommen som premiss. Vi mener at kommunen må nedlegge midlertidig forbud mot tiltak, jf. pbl § 13-1 på eiendommen, og at en bør starte opp regulering av gateløpet med sikte på å se på eventuelle utviklingsmuligheter, kombinert med vern. Vi viser her til at gjeldende reguleringsplan er 27 år gammel, og at et slikt sentralt område bør vurderes ut fra nye holdninger og retningslinjer. Vi anmoder med dette om at gjennomføringen av vedtaket utsettes, jf. forvaltningsloven § 42, andre ledd, skriver Willumsen og Bessesen videre.»

Konklusjon:

Byforeningen forventer at kommunen nå stopper rivning av Storgata 19 og at saken må opp til politisk behandling. For å kunne fatte en faglig god beslutning må det fremlegges en mulighetsanalyse for tomten hvor også alternativet om å beholde huset blir utredet. I tillegg må grunnlagsdata om parkeringsutfordringer samles inn og systematiseres, det bør være et minimumskrav for å kunne fatte et vedtak.

Farsund 01. november 2022. Farsund byforening ved styret:

Gøril Onarheim,

Jan Gunnar Skjeldsøy,

Lisa Brøvig,

Annet Bakels,

Kristian Lian